

Menekültek kastélyokban.

Egy speciális kastélyhasznosítási forma politikai és műemlékvédelmi hatásai

Sümeghy Dávid¹–Péterfi Judit²

1. Abstract

In Sweden, a country with rich feudal history and historical diversity, we can find many castles and mansions. These buildings, for centuries, were not only the homes of the nobility and symbol of their power, but also had important defense and military functions. The country has been avoided by the world wars, so the castles can be visited in their old splendor as hotels, event centers and museums. In this paper, we would like to present an unique way of the castle utilization, the "Flyktingslott", that is, the new residence of immigrants. Sweden has undergone significant changes regarding diversity in the recent years as the country was one of Europe's most popular destinations for immigrants. At the top of the migration wave, the government was forced to fill the monuments with such a role, which, in our view, is contrary to the original purpose of the building, or even damages it. The sources of the study include the collection of secondary and primary data. By using statistical data, we can figure out how much the local communities' life has been influenced by the immigrants living in the castle and whether overall the government's move has had a positive effect on reducing xenophobia.

Keywords: castle, castle utilization, migration, monument protection, Sweden, xenophobia

2. Bevezetés

Jelen tanulmány aktualitása nem vitatható, hiszen a műemlékvédelem és a migráció két olyan jelenség, amelyet nagy figyelem övez. Napjainkban az épített örökségek olyan értékek az adott országokban, amiket sok esetben törvényi keretek között szabályozva védenek. Ilyen épített örökségi értékek a kastélyok is. A tanulmány a svédországi kastélyokat és azok egyik speciális hasznosítási formáját vizsgálja, a „flyktingslott” (magyarra fordítva menekültkastély) jelenségét. Ezen kastélyidegen funkció létrejöttét egy olyan komplex folyamat eredményezte, melynek első lépése a – jelenleg is tartó – Svédországot érintő migrációs hullám volt. A skandináv állam a huszadik század közepéig jelentős kibocsátó (túlnyomóan az Amerikai Egyesült Államokba irányuló emigráció volt jellemző) ország volt, azonban napjainkra ez a tendencia megváltozott. Jelenleg az első generációs bevándorlók száma eléri az 1 300 000 főt, ha a második és a harmadik generációs migránsokat is számításba vesszük, akkor Svédország a közel 2 millió bevándorló országa lett (Ekberg, J. 2011), így Európában az egyik leggyorsabban diverzifikálódó állammá vált (Németh Á.–Sümeghy D. 2018). Ennek a folyamatnak a hátterében többek között az áll, hogy az északi ország aláírta az 1951-es ENSZ Genfi Menekültügyi Egyezményt és az 1967-es Jegyzőkönyvet is (Englund, C. 2003). Svédország emellett az 1980-as évek óta befogadja a világ krízis által sújtott területeiről (pl.: Chile, volt Jugoszlávia, Irak, Szíria) érkezőket.

---

¹ MSc, PhD-hallgató, PTE TTK Politikai Földrajzi, Fejlődési és Regionális Tanulmányok Tanszéke. E-mail: suemp96@gmail.com

² MSc, PhD-hallgató, PTE TTK Turizmus Tanszék. E-mail: juditpj03@gmail.com

A jelenlegi tendenciákat figyelembe véve egyértelműsíthető, hogy a legtöbb ország etnikailag diverz, az abszolút homogenitás már megszűnőben van. Kurrens jelenség, hogy a bevándorlók eltérő kultúrával, nyelvvél, vallással, értékrenddel rendelkeznek, mint a befogadó ország társadalma. Ennek következtében egy úgy nevezett „beilleszkedési kihívás” lép fel, melynek keretében valósul meg az asszimiláció, az integráció vagy a szegregáció. (L. Rédei M. 2014). Minél nagyobbak az említett különbségek, annál nehezebben és lassabban alakul ki az inklúzió, amit tovább lassíthat a társadalmi intolerancia és a feszült politikai légkör. Ez a kulturális deficit paradigmája (Dahlstedt, M–Ertzberg F. 2007). A bevándorlók társadalomba való sikeres integrációjának kihívásai és a növekvő diverzitásbéli különbségek jelentős nehézségek elé állítják a kormányokat. A kialakuló etnikai, anyanyelvi, kulturális különbségek ronthatják egy adott ország gazdasági teljesítőképességét (Alessina, A.–Ferrara, F. 2000), csökkenthetik a szociális kohéziót (Glaeser, E. et al. 2010) és negatívan befolyásolhatják a társadalom képzettségét is (Kokkonen, A. et al. 2010).

A migrációs hullám által létrejövő sajátos problémák közé tartozik továbbá a lakhatás is, tehát a bevándorlók és a menekültek elszállásolása. Svédországban a menedékkérők elszállásolásáról a Migrationsverket (Bevándorlási Hivatal) dönt, valamint a folyamat költségeit is az állam fedezi. Amennyiben a kérelem pozitívan kerül elbírálásra, a Migrationsverket az ország bármelyik kommunáját utasíthatja a befogadásra (a helyi vezetésnek csak minimális szerepe van a döntés esetleges megváltoztatásában), ez a Bosättningslagen (Letelepedési törvény). A betelepülés limitjét a kommuna nagysága, munkakínálata és a már befogadott bevándorlók száma határozza meg³. A kommunáknak a rendelkezésükre álló ingatlanállományból kell megvalósítaniuk az elszállásolást, – és mivel szűkösek a lehetőségek – így a menekülteket befogadó épület lehet egy egykori rendőrségi épület, önkormányzati lakás vagy akár még kastély is⁴.

A svéd kastélyok fogalmi lehatárolása komplikált, ugyanis létezik slott és herrgård kategória is, amelyeknek határai nem élesek. A slott feleltethető meg a magyar terminológia kastélyainak, tehát a tradicionális, hatalmat reprezentáló egykori gazdasági jelképeknek. Számuk közel 160-ra tehető az országban. Ezen épületek napjainkban fontos turisztikai funkcióval rendelkeznek, kedvelt turista desztinációk (pl.: Gripsholms slott, Drottningholms slott, Stora Sundby slott)⁵. A herrgård inkább a kúriákkal, udvarházakkal állítható párhuzamba és megközelítőleg 3500 található a skandináv ország területén. Ezek az épületek a múltban a földesurak lakhelyeiként szolgáltak, innen irányították a kúriához tartozó kiterjedt földeken zajló munkát. Az 1900-as évektől ezekre az épületekre – elsősorban a jó állapotban lévő, szép udvarházakra – is slott-ként kezdtek el hivatkozni. Napjainkra ez a tendencia olyannyira terjedt el, hogy ezen épített örökségeket már szinte kivétel nélkül kastélynak hívják, megkönnyítve ezzel az ingatlan esetleges értékesítését és növelve ezzel a hely desztinációként való erősödését. A herrgårdok ettől függetlenül is egyre népszerűbb rekreációs térszínekké váltak, a turisztikai kínálatuk – a birtok kiterjedt földjeit is hasznosítva – gyakran az aktív turizmus lehetőségeit is magába foglalják (lovaglás, vízisport)⁶.

Az épített értékek védelmét szolgálják az örökségvédelmi törvények és rendelkezések, melyek Svédországban is megjelennek. Az örökségvédelemről az északi országban egy külön tanács dönt, a Nemzeti Örökségek Tanácsa, mely javaslattal élhet az épületek műemlékvédelem alá helyezéséről. “Egy épület, amely rendkívül magas kulturális-történelmi értékkel rendelkezik, vagy amely egy nagyon magas kulturális-történelmi értékű települési terület része, épületi emlékként, tehát műemlékként védhető”⁷. A Nemzeti Örökségek Tanácsának feladata az is, hogy “nemzeti felelősséget vállaljon az építési és kulturális örökség-gazdálkodás területén szerzett tudás

³ <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-personer-med-uppehallstillstand/Bosattning-i-en-kommun.html> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁴ <https://www.skaborgslanstidning.se/artikel/stora-ekoberg-fylls-upp/> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁵ <https://slottsguiden.info/slottsverige.asp> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁶ <http://www.svenskaherrgardar.se/vad-ar-en-herrgard/definition-av-herrgard> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁷ <https://www.raa.se/kulturav/byggnader/byggnadsminnen/?fbclid=IwAR3W4gOHRDuN7toKxCYBK7IERCUaEY16RtBd1eiHQUfGkIBABO9TEPLESck> (Letöltve: 2019. 02. 05)

fejlesztéséért és közvetítéséért⁸. Ezen kijelentéssel párhuzamban érdemes megvizsgálni azt, hogy az említett elvek milyen mértékben egyeztethetők össze a kastélyok jelenlegi hasznosítási formájával.

A problémafelvetés determinálja a kutatás célját is, miszerint a tanulmány be kívánja mutatni röviden ezt az újfajta kastélyhasznosítási formát és azokat a társadalomban bekövetkezett változásokat is, melyeket a bevándorlók elszállásolása hívott életre. A kutatás esettanulmányként hivatkozik azon kastélyokra, melyeket e célra hasznosítanak (Flyktingslott) és elsősorban másodlagos adatokra támaszkodva ad objektív választ az örök örökségvédelmi dilemmára (műemlékvédelem vagy gazdasági hasznosítás?) a sajátosan kialakult svéd helyzetben. Azonban a következmények nemcsak az örökségvédelem oldaláról jelentkeznek, hanem a menekültek oldaláról is, hiszen olyan folyamatokat generál a jelenlétük, amelyek kihatnak a település gazdasági életére, a kommunák társadalmára és a politikában is érezhetők. A kérdést azonban tovább árnyalják a bevándorlókat érő ingerek is, úgy, mint a helyi lakosság reakciója vagy a számukra biztosított életszínvonal. A kutatási kérdések ezen ismert tények és hipotetikus elgondolások mellett úgy fogalmazható meg, hogy: Milyen lokális hatással járt a menekültek kastélyokban történő elszállásolása; kialakultak-e ezen folyamat hatására bevándorlás ellenes gondolatok, erősödött-e a szélsőjobboldal; milyen körülmények között éltek a menekültek és végül milyen hatással volt ez a hasznosítás a kastélyok állapotára? Ezen kérdések megválaszolásához és az elméleti háttér megteremtéséhez olyan kutatási módszerekre van szükség, melyben kiemelt hangsúlyt kap a szekunder adatok feldolgozása és a médiaelemzés.

3. A kutatás módszertana

A kutatás során a kvantitatív (statisztikai adatok elemzése) és a kvalitatív (szakirodalom, interjú, médiaelemzés) módszerek is nagy arányban vannak jelen, de a legfontosabb eleme a rendelkezésre álló források feldolgozásának, a médiaelemzés. A kutatás gyakorlati megkezdése előtt azonban fontos a már meglévő, a kutatási témával szorosan összefüggő szakirodalmi áttekintés. A tanulmány komplexitása miatt, a szakirodalmat az örökségvédelem és a migrációs trendek oldaláról is tanulmányozni szükséges és eredményeit szükségszerű az elméleti háttér megalapozásához használni.

Kutatásunk során a flyktingslott-tal rendelkező svéd kommunákat elemeztük, ezek leválogatása hivatalos adatforrás hiányában a média, vagyis az interneten fellelhető adatok segítségével történt. Összesen kilenc ilyen jellegű épület került leválogatásra, így ezek képezik kutatásunk alanyait (1. ábra). Ezen épületekkel rendelkező kommunákról változatos statisztikai adatokat szereztünk be a 2010 (nagyarányú bevándorlás előtti) és 2016 (migrációs válság csúcsa) közötti időintervallumból.

---

⁸ <https://www.raa.se/kulturarv/byggnader/byggnadsvard/att-varda-byggnader/> (Letöltve: 2019. 02. 05.)

1. ábra: A flyktingslottal rendelkező svéd kommunák (2019, szerzők szerkesztése. A képek elérhetősége az internetes források után található)

Az adatok gyűjtését megkönnyítette, hogy Észak- és Nyugat-Európában egyre elterjedtebb a regiszter alapú népszámlálás, miszerint minden polgár rendelkezik egy személyi számmal, mely tartalmazza az egyén alapadatait. Ezt egészítik ki azok a bevételek, amelyeket az oktatási intézmények, munkahelyek és a személyek kötelesek benyújtani az állam felé (Lakatos M.–Sánta J. 2001). Ezért a svédországi adatbázis sokkal naprakészebb és megbízhatóbb. A Svéd Statisztikai

Hivatal (Statistiska Centralbyrån, SCB⁹) nyilvánosan elérhető etnikai és születési ország szerinti adatait használtuk, majd ezekből az egyes kommunákra Periférikus Heterogenitási Indexet (PHI) számoltunk, ami az etno-kulturális diverzitást mutatja. Ez az index megfelel annak a kritériumnak, hogy egy számértékbe „sűrítse” az információt a diverzitás mértékével kapcsolatban, amit a továbbiakban független változóként lehet használni (Sümeghy D.–Németh Á. 2018). Előzménye az etnikai kutatásokban már hazánkban is több kutató által használt etnikai fragmentációs és polarizációs index (Léphaft Á. et al. 2014; Németh Á. 2013; Németh Á. 2014; Reményi P. 2010; Reményi P. 2013). A PHI alkalmaz egy kulturális különbségeken alapuló súlyozást is és csak a domináns többség (svédek) és az egyes kisebbségek „távolságával” számol, a kisebbségek egymástól való „távolságát” nem veszi figyelembe (Desmet, K. et al. 2005). Leegyszerűsítve, tehát ez a mérőszám azt mutatja meg, hogy ha például egy svéd etnikumú ember véletlenszerűen találkozik az utcán valaki mással, akkor mekkora az esélye annak, hogy e másik egyén kulturális értelemben eltér tőle. Az index az alábbi képlettel írható fel:

$$PHI = 2 \sum_{j=1}^K s_j s_c \tau_j$$

s_j: A svéd etnikum aránya a teljes populációhoz viszonyítva

s_c: A c etnikum aránya a teljes populációhoz viszonyítva

τ_{jc}: A svéd és a c etnikum közötti súlyozásra alkalmas változó, a továbbiakban a kulturális különbség

A kulturális különbség azonban rendkívül puha és képlékeny fogalom, ami igen nehezen számszerűsíthető. Ronald Inglehart és Christian Welzel azonban megkísérelték, és elkészítették az Inglehart-Welzel kulturális térképet, ahol az országokat egy koordináta-rendszerben helyezték el. Az adatokat a World Values Survey szolgáltatta, ami egy 1981-ben indult globális kezdeményezés¹⁰. Az Inglehart-Welzel diagram x tengelye a túlélés/jólét nevet kapta, mely a posztmodernizáció folyamatait jelenti: demokratizálódás, bizalom, szólásszabadság, tolerancia, civil szervezetek ereje. Az y tengely pedig a tradicionális tekintély/világi-rationális tekintély elnevezést viseli, ez az egyre gyengülő vallási, családi, nemzeti kötődéseket mutatja (Keller T. 2009). Erről a térképről leolvasható két tetszőleges ország kulturális távolsága. A szükséges képletet Merlin Schaeffer dolgozta ki, az így kapott eredményeket ezután még azonban standardizálni szükséges (Schaeffer, M. 2014).

A súlyozás nélküli fragmentációs index a maximális diverzitást jelenti, amikor minden csoport között egy a távolság. A súlyozott index ennél csak kisebb lehet.

- Sokkal kisebb akkor lesz, ha az adott területen élő csoportok közötti „kulturális távolság” kicsi, például a svédek mellett dánok és norvégok élnek.
- Kevésbé csökken akkor, ha az etnikai csoportok közötti „kulturális távolság” nagy, például a svédek mellett irakiak és chileiek élnek nagy számban (Sümeghy D. 2017).

Szintén az SCB adatbázisát használtuk fel a kommunák foglalkoztatottsági és átlagjövedelmi mutatóinak eléréséhez. Ezek ugyanis olyan szocioökonómiai mutatók, melyek érzékenyek a diverzitás növekedésének hatására, a bevándorlók esetében ugyanis Svédországban általánosságban kisebb a munkavállalók és a magas jövedelműek aránya (Andersson, R. 2007.; Englund, C. 2003.; Quirico, M. 2012.).

Az etnikai adatok mellett a Migrationsverket adatai közül a kommunák által évenként befogadott menedékkérőket elemeztük. Hipotézisünk szerint a növekvő diverzitás hatással lehet a települések politikai életére, az egyének pártválasztására is, erősödhet a radikalizmus. Svédországban jelenleg a bevándorlásellenes Svéd Demokraták Párt nyerhet szavazókat ennek következtében. A párt sikeres, a 2018. szeptemberi választásokon 17,53%-ot és a harmadik helyet

⁹ <https://www.scb.se/> (Letöltve: 2019.02.05.)

¹⁰ <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV6.jsp> (Letöltve: 2019.02.05.)

szerezte meg¹¹. Választási eredményeiket a 2010-es, 2014-es és 2018-as választásokról a Választási Hivatal weboldalán értük el¹².

A kvalitatív adatok mellett a svéd adatbázis kérdőíves felméréseit is felhasználtuk. A lekérdezéseket a SOM Intitutet közvéleménykutatással foglalkozó intézet hajtotta végre minden évben, melyek közül a 2010-es¹³ és a 2016-os¹⁴ adatbázist kérvényeztük a Svéd Nemzeti Adat Szolgáltatótól (SND¹⁵). Jelen tanulmányban a Västra Götaland megyére fókuszáló felmérést használtuk, mivel ebben a megyében kettő megvalósult és egy tervezett flyktingslott is található, valamint az egyes kommunákban a kérdőíves felmérés reprezentatívnak tekinthető. A közel száz – az élet szinte minden területére vonatkozó – kérdés közül az “Ön mennyire tartja jó ötletnek a bevándorlás korlátozását?” és az “Ön szerint mennyire jó az Ön kommunájában élni?” kérdéseket vizsgáltuk kiemelten, mérve a bevándorlásellenes attitűdöt és a lakóhellyel való elégedettséget is.

A kvalitatív kutatási módszertan során az interjúk és a médiaelemzés kapott még szerepet a tanulmányban, mely során az interjúk elkészítése csak limitált sikerrel zárult. A kilenc kommuna vezetőségének és a három legnagyobb svéd párt (a Szociáldemokraták, a Mérsékelték és a Svéd Demokraták) helyi irodáinak kiküldött 36 e-mail (olyan kérdésekkel, amik tartalmazzák a kastélyok bemutatására, a lakóira, a helyi közösségre és azok véleményére történő információkérést) közül csupán hét darab válasz érkezett. Az interjúk megerősítették, hogy történt a kommunákban ilyen jellegű kastélyhasznosítás, a kinyert információkat pedig a válaszadók anonimitását tiszteletben tartva beépítettük a tanulmányba. A kastélyok üzemeltetőit (főleg a Jokarjo AB és a Ströms slott AB, nem sikerült elérni, a weboldalaik már nem üzemelnek és a cégnyilvántartásban sem szerepel az elérhetőségük.

Az ismertett okok miatt a médiaelemzés még nagyobb hangsúlyt kapott, mely során elsősorban a lokális elektronikus sajtó került elemzésre, ahol az adatok feldolgozása során kulcsszavas keresést alkalmaztunk. A kutatás során igyekeztünk kiszűrni a nem hiteles álhíreket. A különböző helyi orgánumokra hivatkozóan a szélsőjobboldali Fria Tider elnevezésű portál olyan hírcsokrokat hozott létre, melyek szintén bekerültek az elemzésekbe. Fontos azonban megjegyezni, hogy az említett oldal erősen bevándorlásellenes, köthető a Svéd Demokraták Párthoz is¹⁶. A vizsgált országban a médium népszerűségét azonban egyértelműen jelzi az, hogy 2016 júniusában közel 1,5 millió egyedi megtekintés érkezett az oldalra¹⁷. A hírek hitelességének ellenőrzése céljából, az egyik legnépszerűbb svéd napilap (Expressen¹⁸) és a svéd állami televízió (SVT¹⁹) weboldalán is felkutattuk az állítások elérhető részét.

4. A kutatás elméleti háttere

A nagyarányú bevándorlás olyan közvetlen és közvetett változásokat hozhat létre, amelyeket a nacionalista pártok a saját előnyükre kívánnak fordítani a választások során. A leggyakoribb indokként használt motívumok közé tartozik a saját kultúra és identitás védelme a bevándorlóktól, de emellett jelentős hangsúlyt kapnak a migránsok által elkövetett bűnesetek, netán terrortámadások és a szociális hálóval történő visszaélések is. Továbbá nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy a lakosság sok esetben veszélyforrást, konkurenciát észlel bennük, az egyre szűkülő munkaerő- és az ingatlanpiacon, illetve a megtermelt javak redisztribúcióját illetően

¹¹ <https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/R/rike/index.html> (Letöltve: 2019.02.05.)

¹² <https://www.val.se/> (Letöltve: 2019.02.05.)

¹³ University of Gothenburg, SOM Institute (2012). *The Regional Western Sweden SOM Survey 2010*. Swedish National Data Service. Version 1.0. <https://doi.org/10.5878/002378>

¹⁴ University of Gothenburg, SOM Institute (2018). *The Regional Western Sweden SOM Survey 2016*. Swedish National Data Service. Version 1.0. <https://doi.org/10.5878/003007>

¹⁵ <https://snd.gu.se/en> (Letöltve: 2019.02.05.)

¹⁶ <https://www.svt.se/nyheter/val2018/annu-en-sd-politiker-fran-halmstad-utesluts> (Letöltve: 2019.02.05.)

¹⁷ <https://expo.se/2016/07/det-stora-genombrottet> (Letöltve: 2019.02.05.)

¹⁸ <https://www.expressen.se/> (Letöltve: 2019.02.05.)

¹⁹ <https://www.svt.se/> (Letöltve: 2019.02.05.)

is (Koopmans, R. et al 2005, Olzak, S. 1992, Fennema, M. 2005). Ezen tendenciákat kihasználva, elsősorban a képzetlen, munkanélküli, egyedülálló férfi lakosságban látják a pártok az új potenciális szavazóbázist. Knigge (1998), Lubbers et. al (2002) valamint Swank és Betz (2013) pozitív korrelációt talált a radikális pártra érkező szavazatok és a bevándorlók aránya között (Van den Brug et. al, 2005 is hasonló következtetésre jutott a menekülteket vizsgálva).

Az utóbbi években egyre nagyobb teret nyert az etnikumok közötti közösségi kapcsolatok kutatása, felértékelődött a közösségi tőke szerepe is. A társadalmi kohézió és az etnikai diverzitás közötti kapcsolat kutatása a 2000-es évek népszerű interdiszciplináris kutatási területe, amely a politológia, az etnikai földrajz és a szociológia határmezsgyéjén mozog. Kezdetben egy erőteljes közgazdaságtani szemlélet jellemezte (Alessina, A.–Ferrara, F. 2000), majd az igazi elterjedés Robert David Putnam nagy horderejű tanulmányának, az E Pluribus Unum-nak a megjelenése után következett be. A harvardi kutató amellelt érvel, hogy a diverz, több etnikum által lakott lakóközösségek negatív és romló helyzete a bizalom, az együttműködés és a barátságok hiányának tulajdonítható (Putnam, R. D. 2007).

Szükséges megemlíteni, hogy két elmélet nagymértékben befolyásolta a kutatását. Az első a conflict-theory, mely szerint egy szűkös földrajzi térben versengés indul meg a korlátozottan elérhető javakért (állás, ingatlan), és az etnikai csoportok ebben a harcban egymásra vetélytársakként tekintenek (Blalock, H. M. 1967). Ennek ellentmondóan a contact theory szerint a gyakori, pozitív, másik etnikai csoporttal (out-group) kialakított kapcsolatok csökkenthetik a bizalmatlanságot, az egyén újraértékeli a saját csoportját, amelybe így már az adott etnikumot (legalábbis néhány tagját) belefoglalja (Allport, G. W. 1954, Gaertner, S. L. et al. 1993 Pettigrew, T. F. 1998). Putnam munkája és az elmúlt évek társadalmi, politikai folyamatai óta a kutatási terület népszerűsége egyre csak nő. 2014-ig több mint 65 empirikus kutatást publikáltak ebben a témában, főleg az Amerikai Egyesült Államokból, az Egyesült Királyságból és Hollandiából (Meer, T. V.–Tolsma, J. 2014). Ezen tendenciát folytatva jött létre a jelen tanulmány is nagy hangsúlyt fektetve a helyi társadalom és a bevándorlók közti kapcsolódási pontokra, ahogy a kastélyokra is.

5. Eredmények

5.1. A kastélyok múltja, jelene és jövője

A svéd műemléki állomány egy részének speciális hasznosítása számtalan problémaforrást foglalhat magába. Ennek megfelelően elsősorban a bevándorlók elszállásolására használt épületeket szükséges bemutatni, a kutatás alanyát képező kastélyokat. A kutatásba bevont kilenc épület múltban betöltött szerepét és napjainkban meglévő funkcióit szemlélteti a táblázat (1. táblázat).

1. táblázat: A kastélyok múltja és adatai flyktingslottként

Kastély	Múlt	Flyktingslott
Ströms (Lilla Edet)	iskola, rendezvényközpont	2015 óta menekülteket fogadott
Stora Ekeberg (Skara)	szanatórium	2014 óta 500 menekült
Bjärka-Säby (Linköping)	rendezvényközpont	2015 óta 18 menekült
Skebo (Norrtälje)	hotel, rendezvényközpont	2013 óta 94 menekült
Glava (Arvika)	egészségügyi funkció	2012 óta 400 menekült
Gärdshyttan (Askersund)	lakófunkció	2012 óta 130 menekült
Hotell Carl XII (Dals-Ed)	hotel	2014 óta 60 menekült
Lia Hof (Falkenberg)	szanatórium	2012 óta 182 menekült
Westura (Surahammar)	egyetem, erdészeti iskola	2011 óta menekülteket fogadott

Forrás: interjú; expressen.se, frietider.se, svt.se

Ezen kastélyok többnyire a 18. században épültek (kivéve a Störms, ami az 1400-as években, a Lia Hof és a Stora Ekeberg, amik az 1900-as években), és céljuk nagyrészt a főurak hatalmát reprezentáló lakófunkció betöltése volt. Ezek a presztízsepületek az idő során több hasznosítási móddal is fel voltak ruházva, volt, amelyik szanatóriumként, volt, amelyik iskolaként és volt, amelyik rendezvényközpontként üzemelt. Emellett volt olyan kastély is, amely nem került hasznosításra, vagy nem áll róla rendelkezésre nyilvános információ. A vizsgálatba bevont épületek többsége jelenleg magánkézben található, így a kilenc kastély vállalkozók és cégek ingatlanjait képezik.

A kastélyok múltban betöltött szerepe és a jelenlegi hasznosítási trendek között nem mutatható ki korreláció. A luxus épületeket az eredeti funkciókkal össze nem egyeztethető módon használják, amikor szociális lakásként működtetik. Ahogy a táblázat adataiból is látszik a kastélyok először 2011-ben fogadtak menekülteket. Van olyan kastély, amely kifejezetten gyermekek elszállásolására lett átadva, de többnyire bevándorló családok laknak ezekben az épületekben. Sok esetben a luxus színterei voltak ezek az épületek, nemcsak a múltban jelenlévő pompa miatt, de a turisztikai hasznosítás során jacuzzik, szaunák, díjnyertes éttermek is helyet kaptak ezekben a kastélyokban. Amellett, hogy jelenleg a vizsgált kastélyok állapota folyamatosan romlik a lakófunkció miatt, még számos egyéb probléma is jelentkezik. A nehézségek egyrészt a kastély, mint műemléki épület állagmegóvási törekvései miatt jelentkeznek, valamint a menekültek, a helyiek és a helyi vezetés oldaláról is problémák tapasztalhatók. Az egyértelmű, hogy a hasznosítás ezen módja nem összeegyeztethető a kastélyok eredeti funkciójával, ahogy a műemlékvédelemmel sem. Az épületek lakóházként való üzemeltetése az integrált értékvédelem eszközeként, még indokolt is lenne azokban az esetekben, ahol az épületet nem használták és csak az amortizáció lett volna a jövőképe. Azonban például a Skebo kastély Norrtälje településen egy luxushotelnek számító (díjnyertes konyhával, angol kerttel, wellness részleggel) ingatlan volt, mielőtt ezt az új funkciót megkapta volna, így a kastély érdekeit ebben az esetben sem tartották szem előtt²⁰. A tulajdonosok, a menekültek és a helyiek együttműködése nem feltétlenül tud megvalósulni, ahogy a kastélyok

²⁰ <http://www.frietider.se/anrik-herrgard-blir-pampigt-flyktingslott> (Letöltve: 2019.02.05.)

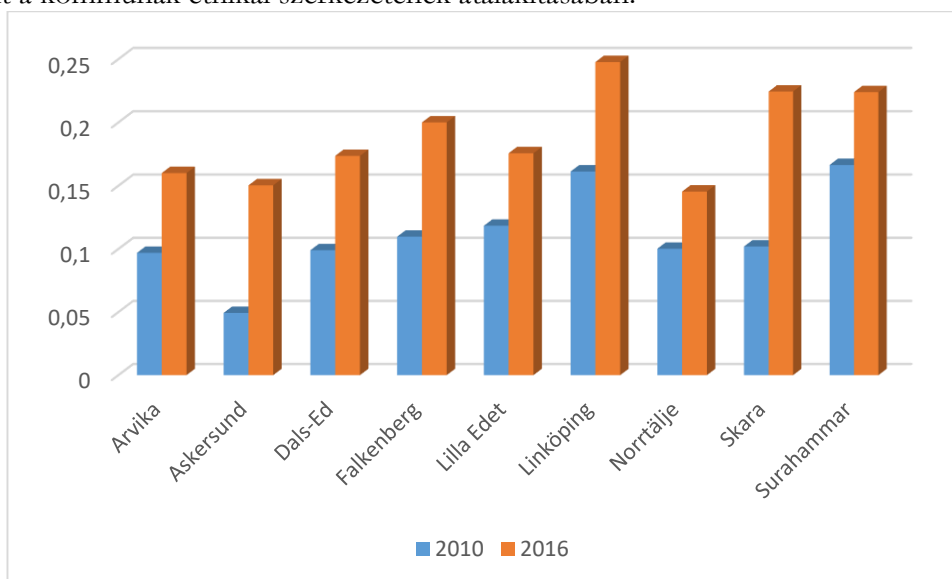

állapota, úgy a stakeholderek érdekei is sérülnek. A kérdés továbbra is az, hogy helyi szinten, hogy tud megvalósulni egy ilyen jellegű kastélyhasznosítás és hogy milyen rövid- illetve hosszútávú hatásai lehetnek az érdekeltekre vonatkozóan.

5.2. Lokális hatásvizsgálat

A kutatás lényeges eleme a lokális hatásvizsgálat, mely során a módszertannál említett egyes változókat elemezzük és megnézzük, hogyan változtak a mutatók a 2010 és 2016 közötti időszakban, a kilenc kommunában. Az elemzés alapját a diverzitás és annak változása adja. A 2010 és 2014 között érkezett menekültek 1000 lakosra jutó számában a világon magasan Svédország vezetett²¹, ennek megfelelően a vizsgált kommunák is több mint 100 embert fogadtak be (a legkevesebbet, 135 főt Dals-Ed, míg a legtöbbet, 2384 főt Linköping). A letelepedőket igyekeztek a törvények szerint a település népességszámához igazítani, ez a törekvés sikeresnek is mondható, hiszen a legmagasabb értéket mutató Skarában is, csak 4,35%-os az újonnan letelepedtek aránya a teljes lakosságszámhoz. A Migrationsverket adataiból is látszik a migrációs hullám erejének változása, a kilenc kommuna 2012-ben még csak 490 főt, 2016-ban viszont már 2102 főt fogadott be.

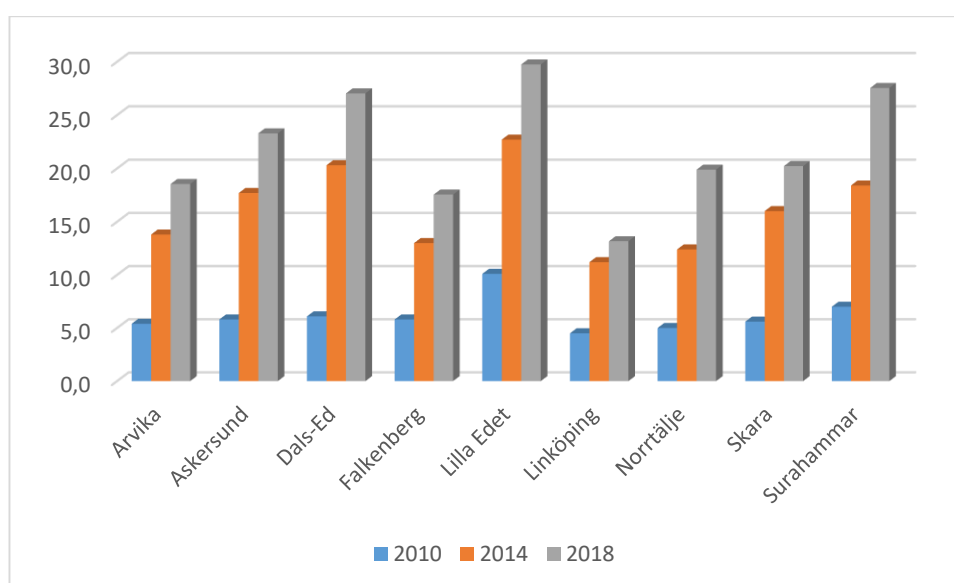
A PHI változása is jól tükrözi a kommunák diverzifikálódását (2. ábra), így általánosságban elmondható, hogy az érték Svédországban szinte minden kommunában növekedett a vizsgált évek alatt, csökkenés egyedül a már korábban is diverz nagyvárosokban figyelhető meg. Az eddigi trendekkel ellentétben most nem közvetlenül a nagyvárosok melletti, hanem tőlük 2-3 kommunával távolabbi településekre érkeztek főleg a bevándorlók. Azok a megyék, ahol eddig nem volt jelentős etno-kulturális diverzitás, hirtelen és gyorsan diverzifikálódtak (Halland, Blekinge, Gävleborg, Östergötland) (Sümeghy D. 2017). A vizsgált kommunák közül a legkisebb változás Surahammarban történt, mivel a 10 ezer fős település 319 menekültet fogadott be, de már 2010-ben is a legheterogénebb volt, így csak 34%-ot nöött az etno-kulturális diverzitás (0,166-ról 0,223-ra). Átlagosan a kilenc kommunában 81%-ot nöött a PHI értéke, a legkiugróbb érték egyértelműen Askersund esetében figyelhető meg, ahol 204%-os növekedés tapasztalható a vizsgált időszakban (0,049-ről 0,15-re), igaz még így is „csak” a második legkevesbé diverz vizsgált kommuna. Ahogy a flyktingslottok jellemzésénél látható, a menekültkastélyok a diverzitás változásért nem egyedüli tényezőként felelnek – a maximális befogadóképességük egyébként is csak 200 fő körüli – de szerepük volt a kommunák etnikai szerkezetének átalakításában.

2. ábra: A PHI változása a vizsgált kilenc kommunában (2019, szerzők szerkesztése)

²¹ <https://www.unhcr.org/551128679.pdf> (Letöltve: 2019.02.05.)

Fontos kérdés, hogy a bevándorlók hogyan integrálódnak a munkaerőpiacra és hogyan hatnak a kommuna gazdasági életére. Ehhez két változót, az átlagjövedelmeket és a foglalkoztatottságot vizsgáltuk meg. 2010-ben az átlagjövedelmek még kiegyenlítették voltak – 200 000 SEK/év körül – 2016-ra azonban már jelentős különbségek alakultak ki. Askersund és Arvika esetében igen jelentős a növekedés, ezeken a helyeken a legkisebb az etnikai diverzitás. Ennek fényében végeztük el a korrelációs elemzést, de nem találtunk szignifikáns kapcsolatot a jövedelmek és a diverzitás változása között. A foglalkoztatottság tekintetében nem történt pozitív változás, inkább a stagnálás jellemző, sőt Dals-Ed kommunában pedig még csökkent is a munkavállalók aránya. Az újonnan érkezők munkába állítása nem egyszerű folyamat. Arvikában a helyi vezetők ki is fejezték véleményüket, hogy nem tudnak majd megfelelő munkát adni a számukra. A PHI és a foglalkoztatottak aránya között még gyengébb korrelációt találtunk, mint a jövedelmeknél. A menekültkastélyokban élők munkaügyi helyzetére vonatkozó adatok vagy bármilyen ide vonatkozó hírforrás nem áll rendelkezésre.

4. ábra: A Svéd Demokraták támogatottságának változása a vizsgált kilenc kommunában (2019, szerzők szerkesztése)

A tanulmány hipotézise szerint egy flyktingslott nagyban radikalizálhatja a település lakosságát és a szélsőjobboldal kihasználhatja a koncentráltan, nagy számban, láthatóan jelenlévő menekülteket a bevándorlásellenes programjuk terjesztésére és új szavazók megnyerésére. Ezt alátámasztandóan a párt a 2018 szeptemberi választásokon átlagosan 19,4%-ot ért el, a menekültek elszállásolására berendezett kastélyokkal rendelkező kommunák közül pedig hat helyen is e fölött szerepelt (3. ábra). Egyedül Linköpingben maradt el jóval a párt ettől a számtól, ám ezt magyarázza, hogy a népesebb kommunákban a párt hagyományosan gyengébben szerepel. A fő szavazóbázist, a kis lélekszámú korábban homogén területek jelentik, mint Lilla Edet vagy Dals-Ed.

A fontos tényezők közé sorolhatók az erős szélsőjobboldal következményeiként megjelenő növekvő xenofóbia és bevándorlásellenesség. Az erre utaló attitűd vizsgálata a Västern SOM felmérést felhasználva, a három Västra Götaland megyében található megvalósult flyktingslottal rendelkező kommunában (Dals-Ed, Lilla Edet, Skara) történt. 2010-ben mind Dals-ed és Skara lakossága is inkább rossz ötletnek tartotta a bevándorlás korlátozását, míg Lilla Edet semleges volt e kérdést illetően. 2016-ban viszont már Lilla Edetben az egyik legerősebb volt a xenofóbia és Dals-Ed lakossága is már inkább korlátozná a további bevándorlást. Mindkét kommuna a megye északnyugati részén fekszik, ahol a környező területeken is igen magas a bevándorlás elutasítóinak aránya.

A másik felhasznált kérdésünk a lakosok kommunával való elégedettségét vizsgálta. Természetesen ezt a tényezőt a bevándorlók és a flyktingslott jelenléte is befolyásolja, de inkább csak a biztonságérzet esetleges csökkenésében. Ugyan mindhárom vizsgált kommunában romlott a lakóhellyel való elégedettség, a megye 49 kommunájából ez az érték csak 19 esetben nőtt, így nem lehet kijelenteni, hogy ez a változás egyértelműen a bevándorlás hatása. Lilla Edet lakossága azonban a megye legkisebb értékével rendelkezik.

5.3. Béke a kastélyban a kastélyért?!

A médiaelemzés során sorba vettük a flyktingslottokról elérhető híreket, interjúkat, videó- és képforrásokat. Negatívumokkal nagyobb számban találkoztunk, ám ezt a témában részletesebb szélsőjobbaldali források magyarázhatják.

Eleve a tulajdonviszonyok tekintetében is megfigyelhetők devianciák. A megvizsgált kastélyok mind magánkézben, vagy vállalkozás (a Ströms AB többet is birtokol) birtokában vannak, és jellemzően mind az elmúlt években a menekültválság kirobbanásakor kerültek megvásárlásra. Az ingatlanok némelyikére pályázatot írtak ki, ugyanis többen is érdeklődtek irántuk, ám az ellenzők szerint ezek elrendezett, előre lefutott versenyek voltak, ugyanis nem nyerhetett más, csak, aki a kastélyt végül megszerezte. Erre jó példa Laholm település esete, ahol a médiában „flyktingslottnak” nevezett, valójában csak egy modern villa található. A pályázatból komoly politikai ügy alakult ki, mert a település jogosulatlan előnyt élvezett a vásárlásnál és nem voltak egyenlők a feltételek²². A lakosok körében sem volt általában pozitív a fogadtatás (ahogy ezt az előzőekben, a bevándorlás-ellenes attitűd változásában is láthattuk). Lilla Edetben a helyi szélsőséges, nacionalista fiatalok szórólapokat osztottak és plakátokat helyeztek ki, tiltakozásra biztatva ezzel a helyieket²³. A kommunák vezetői a Bosättningslagen és a Migrationsverket döntését is megkérdőjelezték néhány esetben. Arvikában a hiányos dialógus, és a lakosság, valamint a hatóságok nem megfelelő tájékoztatása miatt bírálták a svéd Bevándorlási Hivatalt²⁴.

Komoly probléma, hogy ezek a kastélyok a kommuna központjától messze helyezkednek el. Egyrészt ez megnehezíti a munkavállalást – ha egyáltalán van munkalehetőség a számukra – akkor se tudják minden esetben megoldani az utazást. Arvikában egy helyi képviselő kifejezte aggodalmát afelől, hogy nehezen tudják megoldani az iskoláztatást és a szociális ellátást a kastély periférikus helyzete miatt²⁵, másrészt pedig a hivatalos szervek (rendőrség, tűzoltóság, mentők) is lassabban érnek ki. Askersundban verekedés és rendbontás (öt embert elő is állítottak)²⁶, Skarában szintén rendbontás²⁷, Surahammarban pedig – ahol a flyktingslott az LGBT menekültek számára lett kialakítva²⁸ – gyilkossági kísérlet és nemi erőszak miatt kellett a rendőroket értesíteni²⁹. Skarában kilakoltatást is végrehajtottak, mivel a kastély már túl telített lett, így a menekültek egy részének el kellett hagyni az ingatlant, hogy más megüresedett szállásokba költözzenek (igaz nem voltak megelégedve az új lakhellyel, ezért 25-en autóval illegálisan visszamentek a kastélyba³⁰). Bert Karlsson a skarai kastély tulajdonosa azonban úgy ítélte meg, hogy az ő szállása biztonságos, és szerinte három év alatt csak négy vagy öt bűneset történt³¹, máshol viszont ennél is nagyobb a veszély kockázata. Egy askersundi rendőr azt mondta, hogy "egy ideig lázadáshoz hasonló állapot volt. Növeltük a járőrök és a kutyás járőrök számát. Azt rebesgették, hogy a menekültek késekkel

²² <http://www.friatider.se/laholm-mangmiljonsatsar-pa-ensamkommande> (Letöltve: 2019.02.05.)

²³ <https://naste2.nordfront.se/2015/11/23/aktivism-i-trestad/> (Letöltve: 2019.02.05.)

²⁴ <http://www.friatider.se/flyktingslottet-i-glava-oroar-kommunen> (Letöltve: 2019.02.05.)

²⁵ <http://www.friatider.se/varmlandsk-by-kan-fa-rekordstort-flyktingslott> (Letöltve: 2019.02.05.)

²⁶ <http://www.friatider.se/roade-sig-kunligt-pa-flyktingslott> (Letöltve: 2019.02.05.)

²⁷ <http://www.friatider.se/fick-inte-bo-pa-slott-hotar-aka-hem-till-syrien-igen> (Letöltve: 2019.02.05.)

²⁸ <http://www.friatider.se/k-nt-flyktingslott-fick-hbtq-certifierad-bastu> (Letöltve: 2019.02.05.)

²⁹ <https://www.vlt.se/artikel/hallstahammar/valdtoag-13-aring-far-3-ars-fangelse> (Letöltve: 2019.02.05.)

³⁰ <https://www.skaborgslanstidning.se/artikel/59595/forflyttade-mot-sin-vilja/> (Letöltve: 2019.02.05.)

³¹ <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/vmVv7X/stort-brak-pa-bert-karlssons-flyktingboende> (Letöltve: 2019.02.05.)

vannak felfegyverezve és hogy legyünk nagyon óvatosak, amikor odamegyünk. Arról, hogy találtunk-e fegyvereket, nem tudok pontosan nyilatkozni.”³² A néhány erőszakos személy miatt a helyiek biztonságérzete is csökken: „Itt éltem egész életem során, de sosem hallottam még a környéken késelésről, egészen mostanáig. Hallottam, hogy van pár olyan idős személy, aki nem mer bevásárolni menni, mivel a menekültek a szupermarket előtt töltik idejüket.”³³

Érdekes ellentmondás, hogy korábban sok kastély luxusszállónak lett kialakítva, vagy felújításon esett át, ám az ott élő menekültek mégis rengeteget panaszkodnak és némely esetben el is menekültek a kastélyból a rossz körülmények miatt. Askersundban a lakók vonattal hagyták el a települést, őket végül a rendőrség fogta el, és szállította vissza a flyktingslottba³⁴. Az ott élt menekültek idézetei segítenek jobban megérteni a problémákat, így fontosnak tartjuk azokból néhányat a tanulmányban is kiemelni.

“Mi is emberek vagyunk, úgy, mint Önök: Vannak szemünk, kezeink, van szájunk. Mit gondolnak mi vagyunk, majmok? Szerintünk ez egy jó szállás, de a menekültek többsége nem szeret ilyen helyeken élni. Vannak, akik már több mint egy éve laknak Gärdshyttanban.”³⁵

“Ételrel teli tálakkal dobálnak minket. Mi azt a Svédországot kerestük, ami arról híres, hogy humánusan bánik az emberekkel. Nem vagyunk állatok.”³⁶

“Szörnyű itt. A WC-ülőkék el vannak törve és sok ajtón nincs működő zár se. Jelentettünk minden hibás és törött tárgyat, de senki se foglalkozik vele. Segítsenek rajtunk! Kiütéseink vannak a falaktól és az étel is rossz. Saját lakásba szeretnénk költözni.”³⁷

Sok épület nincs megfelelő állapotban és az állaguk egyre csak romlik. Némelyik pedig kifejezetten tűz- és életveszélyes. Ezeket a kastélyokat nem 200 személyre, túlszűfoltásra tervezték, így kiütözik a nem megfelelő használati forma károsító hatása.

Ez leginkább azoknak a magánszemélyeknek, vállalkozásoknak a felelőssége, akik a kastélyokat üzemeltetik. „Berendeztünk minden szobát, kialakítottunk mind a gyermekek, mind a felnőttek igényeinek megfelelő helyiségeket, étkezőt és így tovább. Minden készen áll, amit támogatunk az szállás és étel biztosítása a menekültek számára” Nyilatkozta Magnus Olsson a Ströms AB elnöke a flyktingslottjai megnyitása előtt³⁸. Az ilyen kastélyokból a tulajdonosok komoly üzletet csinálhatnak, ugyanis a befogadott személyek után az állam fizet a birtokosoknak, ami napi 420 svéd koronát (13 000 Forint) is jelenhet emberenként³⁹. A svéd üzletembernek, Bert Karlssonnak több ilyen épülete is van és ebből a cége, a Jokarjo – volt olyan év, amikor – 700 millió svéd millió koronát profitált⁴⁰. (Érdekesség, hogy ő még 1991-ben a radikálisan bevándorlásellenes, szélsőjobboldali Új Demokrácia párt egyik vezetője volt.) A nagy probléma, hogy ebből a bevételből önmagában az ellátásra is keveset fordítanak, és a kastély karbantartására és felújítására is csak a szükséges pénzeket fordítják. Bert Karlsson azt nyilatkozta, hogy: “Néhányan vandalizálnak. Külön embert alkalmazok, aki minden nap csak a javításokkal foglalkozik Stora Ekebergben.”⁴¹ Jellemzően az épületek saját konyhával rendelkeznek, hat-hét embert foglalkoztatnak és az is megesik, hogy ezek az alkalmazottak már korábban is a kastélyban dolgoztak. A Skebo kastély esetében a korábbi kertésznek most az ágyak bevetése a feladata⁴². Amennyiben a kastélyban élő menekülteket máshová költöztetik, a tulajdonosoknak megszűnik az

³² <http://www.friatider.se/roade-sig-kungligt-pa-flyktingslott> (Letöltve: 2019.02.05.)

³³ <https://www.flashback.org/t1957478p28> (Letöltve: 2019.02.05.)

³⁴ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/gardshyttan-askersund-missnojda-asylosokande-ockuperade-buss> (Letöltve: 2019.02.05.)

³⁵ <https://www.expressen.se/nyheter/de-bor-i-mogel---han-blir-miljonar/> (Letöltve: 2019.02.05.)

³⁶ <https://www.skaraborgslanstidning.se/artikel/59595/forflyttade-mot-sin-vilja/> (Letöltve: 2019.02.05.)

³⁷ <https://www.expressen.se/gt/bert-tjanar-miljoner-pa-sina-flyktingboenden/> (Letöltve: 2019.02.05.)

³⁸ <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=125&artikel=5908596> (Letöltve: 2019.02.05.)

³⁹ <https://www.expressen.se/nyheter/de-bor-i-mogel---han-blir-miljonar/> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁴⁰ <https://www.expressen.se/dinapengar/bert-karlsson-tappade-halv-miljard-pa-flyktingar/> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁴¹ <https://www.expressen.se/gt/bert-tjanar-miljoner-pa-sina-flyktingboenden/> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁴² <https://www.norrteletidning.se/artikel/hallstavik/skebo-herrgard-tillfallig-bostad-for-flyktingar> (Letöltve: 2019.02.05.)

épület fenntartására való törekvése. Lia Hofnak máris új tulajja van, aki 5,2 millió svéd koronáért vásárolta meg⁴³ és hostellé alakítja, a Stora Ekeberg pedig vevőre vár⁴⁴.

Pozitív példák is akadnak azonban. A legjobb példát Arvika esete szolgáltatja, ahol a helyi közösség és az aktivisták jelentősen támogatják a kastélyban élőket. Rendszeresen gyűjtenek adományokat, tartanak közös programokat, mint a karácsony, húsvét és a nyári táborok. A linköpingi kastélyhoz tartozik egy kápolna is, ahol a helyi pümkösdista papok foglalkoznak a menekültekkel is, a fiatalok számára pedig az oktatás is biztosított⁴⁵. Linköpingben a kommuna vezetése külön ki is állt a menekültek mellett és támogatta a befogadásukat. Linnea Darell azt mondta, hogy "látjuk, hogy mennyire aggasztó ez a helyzet a világban, és úgy gondoljuk, hogy ez Linköping felelőssége is csakúgy, mint minden kommunának a felelőssége, hogy felajánlja ezt."⁴⁶ A gyermekek elszállásolására és taníttatására különös figyelmet fordítanak, a Lilla Edetben található kastély tulajdonosa szerint a menekült gyermekek nagyon kedvesek a szívüknek, ezért szívesen elszállásolná őket⁴⁷.

6. Összegzés

A tanulmány célja az, hogy bemutassa a svéd kastélyok speciális hasznosítási módját, a menekültkastélyokat, miközben kiemelésre kerülnek a társadalmi, politikai hatások is. Egyértelműen látható, hogy a Svédországba irányuló tömeges bevándorlás a kastélyhasznosítás egy teljesen új formáját alkotta meg. Ezekben a flyktingslottokban az évek során közel 1500 menekültet szállásoltak el. A kutatás kvalitatív és kvantitatív módszerekkel mutat rá a hirtelen megjelenő, koncentráltan élő bevándorlók által megváltozott helyzetre a vizsgált kommunákban. A változások azt eredményezték, hogy jelentősen felborult a főleg kis kommunák etnikai szerkezete, növekedett a bevándorlás ellenesség és a szélsőjobboldal támogatottsága is. Ezen fordulatokat tudják a szélsőjobboldali pártok kihasználni nagyobb támogatottságuk érdekében.

A tanulmány továbbá rámutat arra is, hogy a stakeholderek sokszor teljesen eltérő érdekek mentén döntenek, melyek nemcsak parlamenti és kommuna szintű változásokat eredményeznek, hanem az örökségvédelem elveivel is ellentétesek. A kastélyok idegen funkcióval való felruházása a zsúfoltsággal, a karbantartások elmaradásával és az esetleges vandalizmussal jelentősen csökkentti az épületek szellemi és tárgyi értékét is. Az ingatlanokban bekövetkezett nagyarányú állagromlás miatt, a kastélyok lakói több esetben is elégedetlenek voltak a lakhatási feltételekkel. Ez a fajta elszállásolás a svéd kormánynak több millió koronájába került, ami a kastélyok tulajdonosaihoz vándorolt, akik ebből csak a szükséges összeget fordították a menekültekre, valamint a kastélyokra. A migrációs válság enyhülése és a menekültek tartós letelepítése után a flyktingslott funkció megszűnt. Az örökségvédelem tekintetében pedig mindenképp pozitív, hogy ezen épületek gyorsan új gazdákra találtak és a hozzájuk illő funkciókkal kezdenek újra megtöltődni.

Irodalomjegyzék

- ALESINA, A.–FERRARA, E. (2005): Ethnic Diversity and Economic Performance. *Journal of Economic Literature*, 43(3), pp. 762–800.
- ALLPORT, G. W. (1954): *The nature of prejudice*. Cambridge/Reading, MA: Addison-Wesley, 576 p.
- ANDERSSON, R. (2007): Ethnic Residential Segregation and Integration Processes in Sweden. In: SCHÖNWÄLDER, K. (szerk.): *Residential Segregation and the Integration of Immigrants: Britain, the*

⁴³ <http://www.hn.se/nyheter/falkenberg/lia-hof-k%C3%B6ptes-f%C3%B6r-5-2-miljoner-1.6724129?noAccess=true&aId=1.6724129> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁴⁴ <https://www.skovdenyheter.se/article/stora-ekberg-till-salu-igen/> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁴⁵ <https://www.dagen.se/bjarka-saby-blir-hem-for-ensamkommande-1.275421?paywall=true> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁴⁶ <http://www.corren.se/nyheter/linkoping/bjarka-saby-blir-flyktingboende-7446465.aspx> (Letöltve: 2019.02.05.)

⁴⁷ <http://www.ttela.se/nyheter/lilla-edet/kan-bli-hem-f%C3%B6r-flyktingbarn-1.2778735> (Letöltve: 2019.02.05.)

- Netherlands and Sweden*. Wissenschaftszentrum für Sozialforschung gGmbH, Berlin, pp. 61–90.
- BLALOCK, H. M. (1967): *Toward a theory of minority-group relations*. Wiley, New York, 227 p.
- DAHLSTEDT, M.–HERTZBERG, F. (2007): Democracy the Swedish Way? The exclusion of Immigrants in Swedish Politics. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), pp. 175–203.
- DESMET, K.–ORTUÑO–ORTÍN, I.–WEBER, S. (2005): *Peripheral Diversity and Redistribution*. CEPR Discussion Paper No. 5112, 45 p.
- EKBERG, J. (2011): Will Future Immigration to Sweden make it Easier to Finance the Welfare System? *European Journal of Population*, 27(1), pp.103–124.
- ENGLUND, C. (2003): Migrants, minorities and employment in Sweden. *Exclusion, discrimination And anti-discrimination RAXEN 3 Report*, European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia, Stockholm. 38 p.
- FENNEMA, M. (2005): Populist Parties of the Right Wing. In: RYDGREN, J. (szerk.): *Movement of Exclusion: Radical Right-wing Populism in the Western World*. Nova Science, New York, pp. 1–24.
- GAERTNER, S. L.–DOVIDIO, J. F.–ANASTASIO, P. A.–BACHMAN, B. A.–RUST, M. C. (1993): The common ingroup identity model: Recategorization and the reduction of intergroup bias. *European review of social psychology*, 4(1), pp. 1–26
- GLAESER, E.–LAIBSON, D.–SACERDOTE, B. (2000): *The Economic Approach to Social Capital*. NBER Working Paper 7728. Cambridge, MA: National Bureau for Economic Research. 41 p.
- KELLER T. (2009): *Magyarország helye a világ értéktérképén*. Társi, Budapest, 32 p.
- KNIGGE, P. (1998): The Ecological Correlates of Right-wing Extremism in Western-Europe. *European Journal of Politican Research*, 34(2), pp. 249–279.
- KOKKONEN, A.–ESAIASSON, P.–GILLJAM, M. (2010): Ethnic Diversity and Democratic Citizenship: Evidence from a Social Laboratory. *Scandinavian Political Studies*, 33(4) pp. 331–355.
- KOOPMANS, R.–STATHAM, P.–GIUGNI, M.–PASSY, F. (2005): *Contested Citizenship: Immigration and Cultural Diversity in Europe*. University of Minnesota Press, Minneapolis. 376 p.
- L. RÉDEI M. (2014): A nemzetközi migráció demográfia és geográfiai aspektusai. In: TARRÓSY, I.–GLIED, V.–VÖRÖS, Z. (szerk.): *Migrációs tendenciák napjainkban*. Publikon Kiadó, Pécs. pp. 29–43.
- LAKATOS M.–SÁNTA J. (2001): A regiszterek felhasználása a svéd népszámlálásban. *Statisztikai Szemle* 79(3), pp. 263–276.
- LÉPHAFT Á.–NÉMETH Á.–REMÉNYI P. (2014): Ethnic diversity and polarization in Vojvodina. *Hungarian Geographical Bulletin*, 63(2), pp. 135–157.
- LUBBERS, M.–GIJSBERTS, M.–SCHEEPERS, P. (2002): Extreme Right-wing Voting in Western Europe. *European Journal of Political Research* 41(3), pp. 345–378.
- MEER, T. V.–TOLSMA, J. (2014): Ethnic Diversity and Its Effects on Social Cohesion. *Annual Review of Sociology*, 40(1), pp. 459–478.
- NÉMETH Á. (2013): Ethnic Diversity and its Spatial Change in Latvia, 1897–2011. *Post-Soviet Affairs*, 29(5) pp. 404–438.
- NÉMETH Á. (2014): *Etnikai homogenizálódás, fragmentálódás és polarizálódás a XX-XXI századi Baltikumban*. PhD disszertáció, Pécs, Pécsi Tudományegyetem
- NÉMETH Á.–SÜMEGHY D. (2018): Migráció és diverzitás. Globális és európai trendek 1990 után. – In: PAP N.–SZALAI G. (szerk.), 2018. *Táj geográfus ecsettél*. Pécs, PTE TTK, pp. 237–249.
- OLZAK, S. (1992): *The Dynamics of Ethnic Competition and Conflict*. Stanford University Press, Stanford, 288 p.
- PETTIGREW, T. F. (1998): Intergroup contact theory. *Annual review of psychology*, 49(1), pp. 65–85.
- PUTNAM, R. D. (2007): E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), pp. 134–174.
- QUIRICO, M. (2012): *Labour Migration governance in contemporary Europe. The case of Sweden*. FIERI Working Papers, Torino, 64 p.

- REMÉNYI P. (2010): Some aspects of demographic consequences of the breakup of former Yugoslavia. In: TARRÓSY I.–MILFORD, S. (szerk.) 2010. *The Western Balkans : Lessons from the Past and Future Prospects - A View from the Danube Region*. Pécs, Publikon Kiadó, pp. 41–54.
- REMÉNYI P. (2013): A Vajdaság etnikai homogenizációja 1910 és 1931 között. *Mediterrán és Balkán Fórum*, 7(2), pp. 11–18.
- SCHAEFFER, M. (2014): *Ethnic diversity and social cohesion: Immigration, ethnic fractionalization and potentials for civic action*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd, 196 p.
- SÜMEGHY D. (2017): *Az etnikai diverzitás hatása a svéd szélsőjobboldal választási eredményeire (1991-2014)*. XXXIII. OTDK pályamunka.
- SÜMEGHY D.–NÉMETH Á. (2018): Etnikai diverzitás és a szélsőjobboldal megerősödése Svédország-ban 1991 után. In: REMÉNYI P.–VERS R. (szerk.): *Az iszlám és Közép-Európa. Geopolitika és migráció. A X. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia tanulmánykötete*, Pécs, pp. 267–277.
- SWANK, D.–BETZ, H.-G. (2003): Globalization, The Welfare State and Right-Wing Populism in Western Europe. *Socio-Economic Review* 1(2), pp. 215–245.
- VAN DER BRUG, W.–FENNEMA, M.–TILLIE, J. (2005): Why Some Anti-immigrant Parties Fail and Others Succeed. *Comparative Political Studies* 38(5), pp. 537–573.

Internetes források

- AFTONBLADET: Stort bråk på Bert Karlssons flyktingboende;
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/vmVy7X/stort-brak-pa-bert-karlssons-flyktingboende> (Letöltve: 2019.02.05.)
- CORREN: Bjärka Säby blir flyktingboende;
<https://www.corren.se/nyheter/linkoping/bjarka-saby-blir-flyktingboende-7446465.aspx> (Letöltve: 2019.02.05.)
- DAGEN: Bjärka-Säby blir hem för ensamkommande;
<https://www.dagen.se/bjarka-saby-blir-hem-for-ensamkommande-1.275421?paywall=true> (Letöltve: 2019.02.05.)
- EXPO: Det stora genombrottet;
<https://expo.se/2016/07/det-stora-genombrottet> (Letöltve: 2019.02.05.)
- EXPRESSEN: Bert Karlsson tappade halv miljard på flyktingar;
<https://www.expressen.se/dinapengar/bert-karlsson-tappade-halv-miljard-pa-flyktingar/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- EXPRESSEN: Bert tjänar miljoner på sina flyktingboenden;
<https://www.expressen.se/gt/bert-tjanar-miljoner-pa-sina-flyktingboenden/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- EXPRESSEN: De bor i mögel - han blir miljonär;
<https://www.expressen.se/nyheter/de-bor-i-mogel---han-blir-miljonar/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- EXPRESSEN: <https://www.expressen.se/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- FLASHBACK: 100 flyktingar till lilla Glava - Asylsökare demonstrerar mot spöken och annat;
<https://www.flashback.org/t1957478p28> (Letöltve: 2019.02.05.)
- FRIA TIDER: Anrik herrgård blir pampigt flyktingslott;
<http://www.friatider.se/anrik-herrgard-blir-pampigt-flyktingslott> (Letöltve: 2019.02.05.)
- FRIA TIDER: Fick inte bo på slott – hotar åka hem till Syrien igen;
<http://www.friatider.se/fick-inte-bo-pa-slott-hotar-aka-hem-till-syrien-igen> (Letöltve: 2019.02.05.)
- FRIA TIDER: Flyktingslottet i Glava oroar kommunen;
<http://www.friatider.se/flyktingslottet-i-glava-oroar-kommunen> (Letöltve: 2019.02.05.)

- FRIA TIDER: Känt flyktingslott fick HBTQ-certifierad bastu;
<http://www.friatider.se/k-nt-flyktingslott-fick-hbtq-certifierad-bastu> (Letöltve: 2019.02.05.)
- FRIA TIDER: Laholm köper lyxvilla åt illegala invandrare;
<http://www.friatider.se/laholm-mangmiljonsatsar-pa-ensamkommande> (Letöltve: 2019.02.05.)
- FRIA TIDER: Roade sig kungligt på flyktingslott;
<http://www.friatider.se/roade-sig-kungligt-pa-flyktingslott> (Letöltve: 2019.02.05.)
- FRIA TIDER: Värmländsk by kan få rekordstort flyktingslott;
<http://www.friatider.se/varmlandsk-by-kan-fa-rekordstort-flyktingslott> (Letöltve: 2019.02.05.)
- HALLANDS NYHETER: Lia Hof köptes för 5,2 miljoner;
<http://www.hn.se/nyheter/falkenberg/lia-hof-k%C3%B6ptes-f%C3%B6r-5-2-miljoner-1.6724129?noAccess=true&aId=1.6724129> (Letöltve: 2019.02.05.)
- MIGRATIONSVERKET: Bosättning i en kommun;
<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-personer-med-uppehallstillstand/Bosattning-i-en-kommun.html> (Letöltve: 2019.02.05.)
- NORDFRONT: Aktivism i trestad;
<https://naste2.nordfront.se/2015/11/23/aktivism-i-trestad/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- NORRTELJE TIDNING: Skebo herrgård tillfällig bostad för flyktingar;
<https://www.norrteljetidning.se/artikel/hallstavik/skebo-herrgard-tillfallig-bostad-for-flyktingar> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SKARABORGS LÄNS TIDNING: Förflyttade mot sin vilja;
<https://www.skaraborgslanstidning.se/artikel/59595/forflyttade-mot-sin-vilja/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SKARABORGS LÄNS TIDNING: Stora Ekeberg fylls upp;
<https://www.skaraborgslanstidning.se/article/stora-ekeberg-fylls-upp/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SKÖVDE NYHETER: Stora Ekeberg till salu – igen;
<https://www.skovdenyheter.se/article/stora-ekeberg-till-salu-igen/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SLOTTSGUIDEN: Svenska slott;
<https://slottsguiden.info/slottsverige.asp> (Letöltve: 2019.02.05.)
- STATISTISKA CENTRALBYRÅN: <https://www.scb.se/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SVENSKA HERRGÅRDAR: Definition av ”herrgård”;
<http://www.svenskaherrgardar.se/vad-ar-en-herrgard/definition-av-herrgard> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SVERIGES RADIO: Klart att ta emot flyktingar i Dals Ed;
<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=125&artikel=5908596> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SVT NYHETER: Ännu en SD-politiker från Halmstad uppmanas lämna
<https://www.svt.se/nyheter/val2018/annu-en-sd-politiker-fran-halmstad-utesluts>
(Letöltve: 2019.02.05.)
- SVT NYHETER: Gärdshyttan/Askersund – Missnöjda asylsökande ockuperade buss;Ű
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/gardshyttan-askersund-missnojda-asylsokande-ockuperade-buss> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SVT NYHETER: <https://www.svt.se/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SWEDISH NATIONAL DATA SERVICE: <https://snd.gu.se/en> (Letöltve: 2019.02.05.)
- SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD: Att vårda byggnader;
<https://www.raa.se/kulturarv/byggnader/byggnadsvard/att-varda-byggnader/> (Letöltve: 2019.02.05.)

- SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD: Byggnadsminnen;
<https://www.raa.se/kulturarv/byggnader/byggnadsminnen/?fbclid=IwAR3W4gOHRDuN7toKxCYBK7IERCUaEY16RtBd1eihQUfGkIBABO9TEPLESck> (2019. 02. 05)
- TTELA: Kan bli hem för flyktingbarn;
<http://www.ttela.se/nyheter/lilla-edet/kan-bli-hem-f%C3%B6r-flyktingbarn-1.2778735>
(Letöltve: 2019.02.05.)
- UNHCR: Asylum Trends 2014; <https://www.unhcr.org/551128679.pdf> (Letöltve: 2019.02.05.)
- UNIVERSITY OF GOTHENBURG, SOM INSTITUTE (2012). *The Regional Western Sweden SOM Survey 2010*. Swedish National Data Service. Version 1.0. <https://doi.org/10.5878/002378>
- UNIVERSITY OF GOTHENBURG, SOM INSTITUTE (2018): *The Regional Western Sweden SOM Survey 2016*. Swedish National Data Service. Version 1.0. <https://doi.org/10.5878/003007>
- VALMYNDIGHETEN: <https://www.val.se/> (Letöltve: 2019.02.05.)
- VALMYNDIGHETEN: Val till riksdagen – Röster 2018;
<https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/R/rike/index.html> (Letöltve: 2019.02.05.)
- VLT: Våldtog 13-åring - får 3 års fängelse;
<https://www.vlt.se/artikel/hallstahammar/valdtog-13-arig-far-3-ars-fangelse> (Letöltve: 2019.02.05.)
- WORLD VALUES SURVEY: World Values Survey wave 6 (2010-2014);
<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV6.jsp> (Letöltve: 2019.02.05.)
-
- STRÖMS (LILLA EDET)
<https://www.stromsslott.se/bilder/slottetstor.jpg> (Letöltve: 2019. 08.06.)
- STORA EKEBERG (SKARA)
https://skaraborgsbygden.se/app/uploads/2016/09/St-Ekeberg_Axvall-2.jpg (Letöltve: 2019. 08.06.)
- BJÄRKA-SÄBY (LINKÖPING)
https://slottsguiden.info/slott/159_2.jpg (Letöltve: 2019. 08.06.)
- SKEBO (NORRTÄLJE)
<http://norrteljenyheter.se/wp-content/uploads/2017/05/Skebobruk.png> (Letöltve: 2019. 08.06.)
- GLAVA (ARVIKA)
<https://imgs.aftonbladet-cdn.se/v2/images/1ed5fe9f-49eb-42a5-bdfb-879b86954eb0?fit=crop&h=800&q=50&w=800&s=4e08980cc9610e1c77e5f91910ae1ad9c651e304> (Letöltve: 2019. 08.06.)
- GÄRDSHYTTAN (ASKERSUND)
<https://files.objektvision.se/Image.aspx?f=/26226/190011787.699c7535c595f2df02731d3df3510c14&hm=619&wm=825&us=0&pad=1&pc=FFEFF1F0> (Letöltve: 2019. 08.06.)
- HOTELL CARL XII (DALS-ED)
https://static-cdn.sr.se/sida/images/125/3509795_2048_1152.jpg (Letöltve: 2019. 08.06.)
- LIA HOF (FALKENBERG)
[https://www.hn.se/image/policy:1.4285648:1494947074/asylboendet_pa_Lia_Hof_002.jpg?f=Rregular&w=1440&\\$p\\$f\\$w=6990df9](https://www.hn.se/image/policy:1.4285648:1494947074/asylboendet_pa_Lia_Hof_002.jpg?f=Rregular&w=1440&pf$w=6990df9) (Letöltve: 2019. 08.06.)
- WESTSURA (SURAHAMMAR)
https://static-cdn.sr.se/sida/images/112/2032299_1200_675.jpg?preset=768x432 (Letöltve: 2019. 08.06.)